

Auteur: Irene Edzes, Vollmer & Partners | Beeld: Vollmer & Partners, AG NOVA Architecten

NIEUWE ZORGGEBOUWEN

Stapsgewijs weer thuis in nieuwbouw Het Beekdal

Bij woonzorgcentrum Het Beekdal bij Heelsum is een nieuw thuis gerealiseerd voor ouderen met een psychogeriatrische zorgvraag. Bureau Vollmer & Partners maakte in opdracht van zorgorganisatie Vilente de stedenbouwkundige visie en het landschapontwerp en werkte daarbij nauw samen met AG NOVA Architecten.

Nieuwe zorggebouwen hebben de oude stapsgewijs vervangen en zijn optimaal afgestemd op de inrichting van de groene omgeving. De nieuwbouw biedt ruimte aan beschermd wonen en kleinschalige zorg. Vilente zal daar zorg en behandeling verlenen aan ouderen

met dementie en lichamelijke beperkingen. Het natuurlijke reliëf aan de rand van de Veluwe is benut om elke woongroep een eigen tuin op maaiveld te geven, die zo is ingericht dat de zorg optimaal wordt ondersteund.

Locatie

Op de locatie in Heesum is een voor Nederland ongewoon groot hoogteverschil van 6 meter aanwezig. Dit bood verrassende mogelijkheden voor een geterrasseerde planopzet, waarbij voor de meeste bewonersgroepen een eigen tuinterras kon worden gemaakt. Dit is belangrijk omdat de kwetsbare doelgroep veelal weinig mobiel is, maar wel graag buiten komt.

Het uitzicht op het fraaie beekdal speelt een centrale rol in het ontwerp. Waar het oude zorggebouw het zicht op het dal blokkeerde, staat de nieuwe bebouwing haaks op het dal. Dit maakt de opzet transparanter. Voor de bewoners levert dit een boeiender uitzicht op en het dorp wordt een *vista* geboden op het dal. Tussen de gebouwen liggen groene binnentuinen waar volop ruimte is voor ontmoeting, beleving en beweging. Het hemelwater infiltreert voor een deel via de verharding en voor een deel via een wadi onder in de tuin. Waardevolle bomen zijn behouden en vrijgezet, waardoor zij beter tot hun recht komen. Daarbij is zorgvuldig aangesloten op zowel het natuurlijk hoogteverschil als op de stamvoethogtes van de te handhaven bomen.

Extra uitdaging vormden de explosieven uit de Tweede Wereldoorlog die op het terrein werden aangetroffen. Tijdens de bouw zijn de plannen nog subtiel aangepast om onnodig graafwerk en bijkomende kosten te beperken.

Healing environment

Een *healing environment* richt zich op de psychologische aspecten van ziek of zorgbehoevend zijn. De mate waarin mensen privacy en autonomie ervaren heeft bijvoorbeeld veel invloed op het welbevinden en op mogelijk herstel. Heldere routes kunnen stressgevoelens verminderen, maar ook het uitzicht op een fraaie groene omgeving heeft een stressreducerend effect. Maar wat een aangename omgeving is voor de een, is dat niet per definitie voor een ander. Een rustige omgeving met weinig prikkels kan heilzaam zijn, maar even zozeer geestdodend. Daarbij is de beleving van de omgeving niet statisch: de fase van een ziekte kan invloed hebben op hoe mensen hun leefomgeving ervaren. Het ontwerpen van een optimale leefomgeving vraagt om nuance en het aanbieden van verschillende sferen, zodat er iets te kiezen valt.

Als mensen zelf nog maar beperkt naar buiten kunnen, is een fraai groen uitzicht des te

Nieuwe Beekdal parkeerplaats

belangrijker. Maar zeker voor de doelgroep “beschermd wonen” is uitzicht op enkel een afgesloten groene rand niet bevorderlijk voor het welzijn. Veel bewoners willen wat zien gebeuren. Niet alleen het passerende verkeer, maar ook de bezigheden op het volkstuincomplex, of mensen die een ommetje maken door het beekdal vormen een welkome afleiding. Daarom is er gedund in de bosrand. De mooiste bomen, zoals *Quercus* (eik), *Catalpa* (trompetboom), *Fagus sylvatica* ‘*Atropunicea*’ (bruine, rode beuk) en *Castanea sativa* (tamme kastanje), zijn vrijgezet en er zijn nu doorkijkjes. Woonkamers kijken uit op de entreezijde, op het parkje, op de terrassen en op andere woningen.

Het kunnen maken van een wandelingetje in de frisse buitenlucht is belangrijk om mensen letterlijk en figuurlijk in beweging te houden. Het geeft aanleiding voor ontmoeting. Voor

Tuinprofiel Beekdal

Plattegrond Beekdal

mensen met een beperkte actieradius kan een miniem hoogteverschil al een obstakel vormen. Daarom is ervoor gekozen om het terrein te terrasserend. Iedere buurtkamer grenst aan een gelijkvloers en goed afgeschermd terras [zie *Tuinprofiel Beekdal*]. Hierdoor staat het bewoners vrij om naar buiten te gaan als ze daar zelf behoefte aan hebben. Dit is een vorm van autonomie die belangrijk bijdraagt aan een gevoel van welbevinden. Slimme techniek draagt ook bij aan de bewegingsvrijheid en de privacy van de bewoners. Zo is een veilige omgeving zonder gesloten deuren tot stand gebracht, die bewoners in staat stelt om zich vrij van het ene gebouw naar het andere te begeven en van binnen naar buiten te gaan. Ook voor de zorgverleners, bezoekers en mantelzorgers draagt kwaliteit van de omgeving bij aan het welbevinden. Een mooie omgeving kan de bezoekfrequentie ten goede komen en dit draagt op een andere wijze bij aan de mate waarin bewoners zich thuis voelen. Zowel de medewerkers als de bewoners zijn dan ook tevreden over dit nieuwe huis. Zuster Francisca woont in een van de ruime appartementen. Op de site themanieuws.nl vertelde ze daar eerder het volgende over: ‘Als de tuin is aangelegd, hebben we hier een prachtig uitzicht

op het achterliggende beekdal. Ik kan dan zo naar de overkant kijken.’

Landschappelijke uitwerking

Om de hechte samenhang tussen buurtkamer en terras te waarborgen is de materiaal- en kleurstelling goed afgestemd met de architect. Hekwerken zijn ingepast in plantvakken, zodat ze in de loop van de tijd aan het zicht onttrokken worden. De tactiele kwaliteiten en het bewegende, ruisende karakter van grassen verhogen de belevingswaarde. Bloeiende, gevarieerde beplanting rond de terrassen en de parkeerplaatsen biedt in elk seizoen een ander aanzicht. Denk daarbij aan vaste planten zoals *Rudbeckia* (zonnehoed), *Helenium* (zonnekruid), *Achillea* (duizendblad), *Alchemilla* (vrouwenmantel) en *Buddleja* (vlinderstruik).

Naast het tuinterras is er ook een collectieve tuin aan de zuidrand, grenzend aan het beekdal. Deze tuin biedt ruimte voor beweging en ontspanning en is met de lift bereikbaar. Voor een optimaal gebruik zijn de paden zo vlak mogelijk aangelegd. Daarnaast bieden speciale oefenpaden met kleine hoogteverschillen en verschillende ondergronden bewoners de mogelijkheid om te revalideren.

Fasering

De oude zorggebouwen die parallel aan de weg stonden, zijn vervangen door nieuwe zorggebouwen haaks op de weg. Hierdoor is er

vanuit de omgeving weer doorzicht naar het prachtige Beekdal. De fasering van de sloop en nieuwbouw is goed doordacht. Bewoners bleven wonen op de locatie tijdens de sloop en hoefden zo maar één keer te verhuizen. Speciaal geplaatste bankjes boden zicht op de bouwplaats, wat vooral de mannelijke bewoners wisten te waarderen. Nadat de eerste nieuwbouwfase was gerealiseerd namen de bewoners er hun intrek. Daarna is de tweede fase gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

Leefplezier

De nieuwbouw van Het Beekdal biedt een omgeving die de zelfredzaamheid en het leefplezier van kwetsbare bewoners zo goed mogelijk ondersteunt. Bestaande kwaliteiten van de locatie zijn optimaal benut en de fraaie omgeving is voor zowel bewoners als omwonenden letterlijk in beeld en binnen handbereik gebracht. Met de nadruk op mogelijkheden en niet op belemmeringen is Het Beekdal een waardig thuis geworden.

Over Het Beekdal

Stedenbouwkundig plan en landschapontwerp:

Tom Bullens, Vollmer & Partners

Architectuur: AG NOVA Architecten

Uitvoering landschap: Van Ginkel Groep

Uitvoering gebouwen: Bouwbedrijf Van Driesten